

dalje tudi mogoče odpraviti deficit, ki se pojavlja leto za letom po deželnih dvorcih.

S tem pa je zvezanega še nekaj drugega. Niso samo dežele prizadete na tako slabem finančnem položaju, ampak tudi večje občine in predvsem mesta s samostojnim statutom. Država je namreč tudi tem navalila vzdrževanje ljudskega šolstva in s tem poslabšala njih finance.

Ni se zgodilo samo enkrat, da so se zbrala statutarna mesta na Dunaju, da se posvetujejo o tem in nadalje o vprašanju, kako sanirati svoje finance.

Če prevzame država učiteljstvo v svojo oskrbo, bi bilo potem mogoče — pravim mogoče, ker bi bilo treba prej pro- učiti — da bi prevzele dežele ostale obveznosti za šole. S tem bi bilo na mah pomagano tako deželnim financam kakor večjim občinam, predvsem mestom s samostojnim statutom.

Trdno sem uverjen, da dobi ta moj nasvet pri učiteljstvu vse Avstrije vesel odmev in to docela upravičeno, zakaj, kakor sem dejal prej, se godi učiteljstvu v tej državi tako slabo kakor nobenemu drugemu stanu. Prepričan pa sem prav tako, da bi se s tem ugled učiteljstvu povsod jako dvignil. Učitelj bi imel kot državni uradnik v očeh prebivalstva višji ugled, kar je zlasti v takih deželah potrebno, ki stoje prosvetno na nižji stopnji in so premalo prosvetljene zato pa gledajo na šolo in učitelje le od strani.

Učitelji so vendar pionirji prosvete, pionirji prosvete, ki vodi do inteligentnega dela, kar tvori podlago ljudskemu blagru. (Odobrovanje.) Priporočam tedaj vladi, naj pri svojem zakonskem osnutku, s katerim hoče pomagati deželnim financam, upošteva te moje misli.

Potem se je gospod poslanec pečal z volilno reformo za deželne zbore, se izrekel za splošno in enako volilno pravico tudi za deželne zbore ter je zaključil svoj govor z besedami:

In zdaj končam s ponovnim poudarkom, kako nujno so potrebne deželne finance korenitega saniranja. Vladi pa še enkrat toplo priporočam, naj temeljito premisli moj nasvet glede poddržavljenja učiteljstva. (Živahno odobrovanje.)

Zahtevajte „Učiteljskega Tovariša“ v vseh lokalih, kamor zahaja učiteljstvo!

Radoslav Škoflek.

In po nas zastaja kri,
ko umro nam dragi znanci,
in ne vemo, ali mi,
ali oni so izgnanci.

Anton Medved.

Gledale so ga te sinje gore, zeleni griči v brezskrbnih zlatih dneh detinstva in videli so ga v letih betežne starosti.

Prelep košček naše zemlje je ob Novicerkvi in Vojniku! Tu se je začela, tu nehala pot njegovega življenja . . .

In ko so mu prišla težka leta, ni pod tem bremenom sklanjal svoje glave; nosil jo je pokonci, ni gledal tožno, čemerno v svet, z bistrim očesom, vedrim čelom, jasnim licem je tudi pri zadnjih stopinjah zemeljske hoje motril človeško življenje in zgodovino svojega naroda.

Morda je po mirni gladini plul čola njegovega življenja brez borb, brez pogubnih čeri, prevar?

Učitelj — je bil! Pri tej besedi se takoj pred teboj razgrne življenje: polno truda — plača jedna, tisočero skrbi — zasluge nič, tisočero stisk — utehe, priznanja, ljubezni nič.

Vse to je užil naš Radoslav.

Učiteljica na delu zunaj šole.

(Dopis z Goriškega.)

V svojem članku „O ženskem vprašanju“ (Učit. Tov. št. 25) smo poudarjali, da bodi delovanje tudi zunaj šole v organizaciji našega naroda enako za učiteljico kakor za učitelja, in prišli do trditve, da so učiteljice le gledale od strani naše delo. Članek je povzročil med našimi kolegijami vročo kri, ki obeta vzkipeti pri prvi ugodni priliki. Resnica kolje oči, pravi pregovor. Sicer pa je članek dosegel svoj namen, ako je zbudil med učiteljicami zanimanje za razpravljanje tako važnega vprašanja, kakršno je to. Da se pojmi sčistijo, hočemo pripomoči s temile vrsticami.

Splošne so pritožbe, da naše ženstvo premalo čita. Resnica je, da so deklice ljudskih šol precej boljše čitateljice nego dečki ki imajo več veselja in več smisla za realije. Ako pogledamo v šolske razrednice, se kmalu prepričamo, da je temu res tako. A ne le učne knjige, marveč tudi knjižnice za šolsko mladino imajo v deklicah večje prijateljice nego v dečkih. Kako pa je po dovršeni šolski dobi?

Dečkov ideal postane cigareta, igranje za denar in v nekaj letih krčma. Žal, da je temu res tako. — Koliko lepih naukov je pomorilo osatje že v prvih letih po izstopu iz šole! Koliko zrahljanega, obdelanega sveta postane pusta ledina! Vnetemu učitelju krvavi sree, ko opazuje bivše svoje pridne učence, ko vidi, da je slana pomorila mnogo bujnega cvetja, ki je zapustilo šolo, da bo rodilo mnogo zatega sadu.

Šoli odrasla moška mladina postane kmalu prosta vsakega nadzorstva, ker je naša zakonodaja v tem pogledu popolnoma pomanjkljiva. Res je tudi priroda sama taka, da hoče mladina v onih letih, ko se je osvobodila šolskih spon, uživati svobodo, ki večkrat ni vredna tega lepega imena. Vendar dobi mladenič kmalu priliko, da nadaljuje svojo izobrazbo. Večina naših občin ima svoje pevske zbore, svoja bralna, pevska, kmetijska in enaka društva, ako jih je ustanovil in ako jih vodi večinoma — učitelj. Odrasli dečki porabljajo večkrat priliko, da vstopajo v društva. Pomanjkujejo pa po občinah primerne knjižnice. V novjšem času se deluje z vneto, da se odpomore tej krvavi potrebi.

Po 43 letnem mukapolnem službovanju so mu potisnili v roko „modro polo“, a iz rok mu niso mogli iztrgati dela za — narod. Vse njegovo življenje je bilo — delo, vedno ozarjeno s svitom idealnosti. In ta idealnost mu tudi v pokoju ni dala pokoja.

Slovit madjarski pesnik je nekaj pisal o Slovaki: „Poznam ta narod, ki ljubi svojo domovino.“ Te besede veljajo tudi nam zaničevanim Slovencem. Ob vsi naši ubožnosti nam je vsaka doba rosila plemenitih mož, ki so v narodu netili sveti ogenj rodoljubja. In med one, ki so v sredino preprostega naroda nosili bakljo prosvete, narodne zavesti, se mora na odlično mesto staviti naš Radoslav. A bil je daleko od one dobe, ko se je glasilo: „Beseda sladka, domovina!“ Služil ji je v dejanju, služil ji z žrtvami.

Kjerkoli je služboval, povsod se je pridružil narodnemu ognjišču, in če tega ni bilo, pa ga je ustanovil v podobi čitalnice, bralnih društev, pevskih zborov. Žrtvoval jim je svoj prosti čas, trud in pa — denar, dovolite, da poudarim to besedo — denar od svoje preskromne plače. Sodeloval je pri ustanovitvi celjskega, savinjskega učiteljskega društva, telovadnega društva „Mozirski Sokol“.

Deklice, zapustivše šolo, imajo zmisla kmalu le za lepo obleko in kvečjemu za molitvenik. Ako goji učitelj petje v mešanem zboru, ima pevk v izobilju.

Učiteljice, stopite v kolo svojih kolegov ter privedite deklice v bralna in pevska društva! Naloga vaša ni težka, ampak hvaležna. Dekleta imajo veselje za čitanje in petje. Sedanja bralna društva in čitalnice sicer niso ustanovljene in urejena za ženske, zakaj poleg političskih in gospodarskih časopisov imajo le malo za ženstvo primerne beriva. Bralna društva z leposlovnimi časopisi so pa kakor nalašč za žensko našo mladino. Leposlovje vleče in mika mladino, da se ne odtuji knjigi; v lepi knjigi je mnogo zatega zrnja, ki ga mlada čitateljica nevede in nehoti nabira ter si razširja duševno obzorje. V tem pogledu bi ženska mladina kmalu prekosila vrstnike svoje. Poleg čitanja naj bi se gojilo tudi lepo petje, deklamacija itd.

Učitelji bi radi volje podali tovarišicam roko v pomoč, kjer in ako bi jo potrebovale. Pri javnih nastopih, veselicah itd. bi se lahko združila moško in žensko pevsko društvo.

Za ustanovitev javnih knjižnic pa naj se združi vse učiteljstvo v občinah brez ozira na spol, zakaj to potrebuje skupnega dela, ker tudi poslovanja in delovanja ni potrebno ločiti. Tudi učiteljica naj stopi in stoji tudi zunaj šole v dotiki z ljudstvom, posebno ženskim svetom v delo za napredek in omiko.

Ako zbude tudi te vrstice zanimanja med kolegijami, jim predlagam, da naznani katera predavanje in razgovor za prihodnje zborovanje našega društva, kjer bo prilika ovreči trditve moje, ki se dajo ovreči, a dostaviti še marsikaj o pomanjkljivosti in dosedanjih zamudah na obširnem polju — zunaj šole. Torej na svidenje pri Filipih!

—e—

Pisarna.

LII.

Vprašanje: Predsednik kraj. šolskega sveta v X., ki mu je že davno potekla njegova funkcijska doba, kakor tudi vsem drugim udom, preprečuje volitev novega predsednika, oziroma namestnika z vednimi rekurzi, ki so naperjeni proti novemu — bodočemu udu. Pripomniti je, da so novi udje že

davno izvoljeni. Utegne se zaradi tega zgoditi, da bodo volitve novega predsednika slučajno ali tudi namenoma ravno med počitnicami, ko bo šolski voditelj odsoten, ker mora k vojaškim vajam.

I. Ali sme pooblastiti enega uda, da glasuje tudi v mojem imenu?

II. Ali je dolžan še sedANJI predsednik kot sklicatelj dotične seje povabiti mene odsotnega?

Odgovor:

I. Ker ste zadržani zaradi vojaške vaje, da se ne morete osebno udeležiti dotične seje, smete voliti s pooblastilom.

II. SedANJI predsednik je dolžan, povabiti vse člane (torej tudi Vas, čeprav ste odsotni). Ako tega ne stori, je volitev neveljavna.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Iz Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev. Delegete za letošnjo glavno skupščino so dalje prijavila sledeča društva.

XV. Učiteljsko društvo za laški okraj. 65. Anton Gnus, nadučitelj — Dol; 66. Anton Kuhar, učitelj — Trbovlje; 67. Oskar Moll, učitelj — Trbovlje-Vode; 68. Robert Plavšak, učitelj — Trbovlje; 69. Miloš Roš, učitelj — Hrastnik; 70. Ivan Sorčan, nadučitelj — Hrastnik; 71. Gustav Vodušek ml., učitelj — Trbovlje-Vode. Namestniki: 8. Gosposdična Ana Lapornik, učiteljica — Trbovlje-Vode; 9. gosposdična Milka Umberger, učiteljica — Hrastnik; 10. Ivan Logar, učitelj — Zid. most.

XVI. Učiteljsko društvo za Trst in okolico v Trstu. 72. gosposdična Anica Švagelj, učiteljica — Bazovica; 73. gosposdična Anica Scheiner, učiteljica — Prosek; 74. Stipe Ferluga, nadučitelj — Opčine; 75. Anton Grmek, učitelj — Sv. Ivan; 76. Fran Martelanc, nadučitelj — Katinara; 77. Ferdo pl. Kleinmayr, učitelj — Skedenj; 78. Andrej Godina, učitelj — Skedenj.

XVII. Slovenjebistriško učiteljsko društvo. 79. gosposdična Marija Negovetič, učiteljica — Zgornja Poljskava; 80. gosposdična Ana Wester, učiteljica — Spodnja Poljskava; 81. Sebastijan Krotky, učitelj — Studenice pri Poljčanah.

Ostala okrajna učiteljska društva prosimo, naj nemudoma pošljejo imena delegatov, da jih objavimo v prihodnji številki.

Vodstvo „Zaveze“.

„Narod je treba pritegniti, privezati nase, če mu hočemo dati izobrazbe!“ mi je večkrat rekel že zdaj, ko je bil v poklju. V to svrhu si je on izbral — umetnost. Na perutih petja in glasbe naj se preprosti narod dvigne v svetišče „Prosvete“. On pa je bil tudi izšolan pevec, rojen pevovodja, izvrsten poznavalec glasbe in ob milejši usodi bi ga bila sama ta stroka privedla na višek.

Pravo presrečno veselje mu je zasijalo na obrazu, kadar koli se je seznanjal z mladino, najsi je bil mladi mož iz učiteljstva, dijaštva ali po izobrazbi hrepeneč mladenič kmetiškega ali rokodelskega stanu. Mladina mu je bila v resnici „up“, a ne po receptu kakih slavnostnih dni, ko se spominjamo tega upa ob čašah kipečnega napoja, v resnem življenju pa pozabljamo dejanske ljubezni do nje. Z njo je bil v trajnem prijateljstvu. Tudi tu je zasledoval trden smoter, da nam je treba pridobiti mladino, če hočemo, da bodo z nami v vrsto stopali tudi stari.

Prišedši v Vojnik uživati pokoj kot šestdesetleten starček, je takoj ustanovil pevski zbor, obstoječ iz samih fantov in deklet kmetiškega in obrtnega stanu, ki so se jim radi pridružili nekateri gospodje in gosposdične iz trga, potem tamburaški zbor ter oživil bralno društvo, ki se je pozneje pretvorilo v čitalnico.

Koliko gmotnih žrtev je poleg duševnih daroval za to narodno ognjišče, vedo njega udje sami najbolje in vedo tudi, da bi vojniško narodno življenje imelo vse drugačno lice, če bi bilo tam več tako požrtvovalnih in delavnih Radoslavov. Mimogrede naj omenim, da je za čitalnico plačeval stanarino mesečno po 10 K od svoje trdo zaslužene pokojnine. Skrbel je mladini za pošteno plemenito zabavo, na veselico povabljal narodne dijake iz Celja. Naj je bila še tako skromna „beseda“ ali veselica ali pa šolska prireditve v bližnji okolici, on se je udeležil in prirediteljem ni vedel, kako bi izrazil svoje priznanje. Tako veselje je imel, kjer je opazil delo za narodno izobrazbo.

V družbi smo ga povsod radi videli, bil je živahen družabnik. Kdor se je bil samo enkrat z njim seznanil, ni mogel pozabiti njega tipičnega obraza, ki se je po njem zrealil znak umetniškega čuvstvovanja. Njegovo vitko telo visoke rasti je do pozne starosti ohranilo svojo prožno eleganco.

Pokojnik se je rodil l. 1840. v Novicerkvi pri trgu Vojniku. Na zemljišču, kjer je sedaj deželna trsnica in drevesnica, je bil njegov rojstni dom. Obiskovavši nekaj let domačo šolo, je študiral potem v Celju ter se potem pripravljaj za učiteljski stan na takratni preparandiji tudi tam. Svoje študije je nadaljeval v